

Streszczenie rozprawy doktorskiej:

„Wpływ rewolucji cyfrowej na zasady odpowiedzialności karnej i wymiar kary”,

autorstwa mgr. Kamila Mamaka, napisanej pod opieką

dra hab. Włodzimierza Wróbla, prof. UJ

W niniejszej pracy doktorskiej wskazuje się, że zjawisko rewolucji cyfrowej sprawiło, że część przepisów powszechnie obowiązującego prawa stała się nieadekwatna do obecnej rzeczywistości społecznej. Wiąże się z tym pewne niebezpieczeństwa. W sytuacji braku świadomości tego, w jaki sposób zmodyfikowane zostały założenia, na jakich budowane były normy prawne, ich stosowanie może prowadzić do niesprawiedliwych bądź nieskutecznych rozstrzygnięć. Uwaga skupia się na części ogólnej prawa karnego – przepisach wyznaczających podstawy odpowiedzialności karnej, jak i na środkach reakcji karnej.

Praca została podzielona na 4 rozdziały. W pierwszym opisywane jest to, czym dla autora jest rewolucja cyfrowa. Mówiąc o rewolucji cyfrowej można mieć na myśli różne zjawiska. Autor wskazuje elementy, które w jego ocenie składają się na to zjawisko. Zaczyna od wskazania najważniejszych momentów w historii, które ukształtowały opisywane zjawisko. Następnie zwraca uwagę na niespotykaną dynamikę zachodzących zmian – właśnie przez prędkość rozwoju ciężko jest dostrzec i docenić ich wagę. Na koniec wskazuje się, dlaczego słowo „rewolucja” nie jest używane na wyrost – podnosi się zarówno kwestie technologiczne, jak i filozoficzne.

W rozdziałach 2. i 3. analizuje się, jak w konkretnych przypadkach rewolucja cyfrowa wpłynęła na poszczególne instytucje polskiego kodeksu karnego. W 2. rozdziale uwaga skupia się na wpływie rewolucji cyfrowej na podstawy odpowiedzialności karnej. Opisywane są podstawowe instytucje, takie jak czas i miejsce popełnienia przestępstwa w kontekście przestępstw popełnianych za pośrednictwem Internetu. Analizowany jest również przybierający na sile problem oceny z perspektywy prawa karnego skutków zachowań autonomicznych robotów w związku z rozwojem Sztucznej Inteligencji. W tym kontekście poruszana jest problematyka czynu człowieka i przypisania skutku. Uwaga poświęcona jest również problematyce prognozy kryminologicznej. Swoiste przewidywanie przyszłości wpisane jest w wymierzanie reakcji karnej. Do tej pory jednak prognoza opierała się w głównej mierze na intuicji sędziego. Powstające programy oparte na analizie danych wspomagające pracę sędziego w kwestii przewidywania przyszłych zachowań oskarżonego mogą sprawić, że decyzja sędziego będzie miała bardziej empiryczną podbudowę. Wskazywane są jednak potencjalne problemy z tym związane.

W 3. rozdziale uwaga skupia się na środkach reakcji karnej – karach i środkach karnych. Rozważania rozpoczynane są od dozoru elektronicznego. W tle omawiana jest kara pozbawienia wolności i kara ograniczenia wolności, które na przestrzeni ostatnich lat zostały wykorzystywane do stosowania dozoru elektronicznego. Następnie analizowane są środki karne. Pierwszym z nich jest podanie wyroku do publicznej wiadomości – opisuje się w pracy jak w związku z pojawieniem się Internetu środek ten zyskał na dolegliwości. Uwaga skupia się także na zakazie przebywania w określonych środowiskach, zakazie kontaktowania się i zakazie zbliżania się – każdy z tych środków karnych znajdujących się w art. 39 pkt 2b k.k. w swój swoisty sposób „dotknięty” przez rewolucję cyfrową. Ostatnim tematem jaki poruszany jest w tym rozdziale jest zatarcie skazania. Wskazywane jest, że rewolucja cyfrowa sprawiła, że zatarcie skazania znacznie zmieniło kontekst swojego funkcjonowania i nie jest już tak skuteczne jak było wcześniej.

W ostatnim – 4. rozdziale prowadzone są bardziej generalne rozważania. Rewolucja cyfrowa nie zatrzyma się i to, co można zrobić to zminimalizować jej negatywny wpływ na prawo karne. Aby to jednak się stało, trzeba być świadomym zmian – proponowana jest więc zmianę już na etapie stanowienia prawa – wskazywania kontekstu technologicznego powstających technologii. Próba minimalizowania szkód wymaga również korekty na etapie interpretacji prawa. W tym zakresie pomocna jest teoria R. Sarkowicza opisana w książce „Poziomowa interpretacja tekstu prawnego” (Kraków, 1995), a szczególnie uwagi dotyczące poziomu presupozycji. W razie stwierdzenia znaczącej niespójności na poziomie presupozycji należy postępować tak, jakbyśmy mieli do czynienia z nieaktualnym prawem. W tym zakresie wskazuje się na podobieństwa, jakie zachodzą pomiędzy rewolucją cyfrową a zmianami ustrojowymi następującymi po 1989 r. Należy skorzystać z dorobku tego okresu i traktować prawo tak, jakby było w czasie nieustającej zmiany.

Kamil Mandzi

25. MAJ 2018